

Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali Temalı Filatelik Tasarımlar Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation on Kırkpınar Oil Wrestling Festival Themed Philatelic Designs

Serkan AYCİL*

ÖZ

Çalışmanın amacı filateli ürün ve hizmetlerindeki temsili üzerinden Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'ne dair bir değerlendirmede bulunmaya çalışmaktır. Nitel araştırmanın referans alındığı bu çalışmada veriler, veri toplama yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Öncelikle konu ile ilgili olduğu düşünülen yazılı ve görsel kaynaklar gözden geçirilmiş sonrasında literatürü destekleyen veriler üzerinden araştırma yöntemi geliştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın verilerini 1956-2011 yılları arasında Türkiye'de tedavüle çıkarılan filatelik tasarımlar oluşturmaktadır. Bu tasarımların 5'i filatelik zarflardan oluşurken 1'i anma bloku 3'ü ise anma pullarından oluşmaktadır. Çalışmada yer verilen toplam 9 adet filatelik nesneden 3'üne araştırmacının arşivinden erişilmişken diğer 6'sına ise web siteleri üzerinden erişim sağlanmıştır. Ayrıca araştırma neticesinde elde edilen veriler yine dönemin şartları göz önüne alınmak kaydıyla araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Geleneksel sporlar içerisindeki yerini kendine özgü ayrımlarla belirleyen Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'nin oyun türü yönünden oldukça zengin bir çeşitlilik sunduğu görülmekle birlikte hem pullarda hem de filatelik zarflarda aynı pozisyonların tekrarı biçiminde devam eden bir kurguya yer verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra Kırkpınar'ın karakteristik özellikleri arasında bulunan Kırkpınar ağası ve zurnacı figürleri ile altın kemer objesinin de mevcut tasarımlarda yer almadığı fark edilmiştir. Sonuç olarak, çalışma sayısının azlığı ve birbiri ardına sıralanan tekrarlarla birlikte kompozisyonlardaki nitelik ve özgünlük anlayışının bozulduğu çıkarımında bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Kırkpınar, Kırkpınar er meydanı, Yağlı güreş, Filateli*

ABSTRACT

The aim of the study is to try to make an evaluation about Kırkpınar Oil Wrestling Festival through its representation in philatelic products and services. In this study, where qualitative research was taken as a reference, data was collected using the document analysis method, which is one of the data collection methods. First of all, the written and visual sources that were thought to be related to the subject were reviewed, and then the research method was tried to be developed based on the data supporting the literature. The data of the research consists of philatelic designs put into circulation in Turkey between 1956 and 2011. While 5 of these designs consist of philatelic envelopes, 1 consists of commemorative blocks and 3 consist of commemorative stamps. While 3 of the 9 philatelic objects included in the study were accessed from the researcher's archive, the other 6 were accessed through websites. In addition, the data obtained as a result of the research were interpreted by the researcher, again taking into account the conditions

* Bağımsız Araştırmacı, İstanbul PTT Bölge Başmüdürlüğü Muhasebe ve Finans Müdürlüğü, serkan.aycil@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-3540-5548>).

of the period. Although it is seen that the Kırkpınar Oil Wrestling Festival, which determines its place among traditional sports with its own distinctions, offers a very rich variety in terms of game diversity, it has been observed that there is a continuing fiction in the form of repetition of the same positions on both the stamps and the philatelic envelopes. In addition, it has been noticed that the Kırkpınar agha and flute player figures and the golden belt object, which are among the characteristic features of Kırkpınar, are not included in the current designs. As a result, it has been inferred that the understanding of quality and originality in the compositions has deteriorated with the small number of studies and the repetitions lined up one after the other.

Keywords: *Kırkpınar, Kırkpınar er square, Oil Wrestling, Philatelic*

Extended Summary

The purpose of this study is to make an evaluation of Kırkpınar Oil Wrestling Festival based on its representation in philatelic products and services. In this study, in which qualitative research was taken as a reference, data was collected using the document review method. First of all, every written and visual source thought to be relevant to the subject was examined, and then an attempt was made to develop a research method based on data supporting the literature. The data of the research consists of philatelic designs that were put into circulation in Turkey between 1956 and 2011. In this study, which is based on data audited for reliability and representativeness, encyclopedias, books, official newspapers, scientific journals, corporate websites and corporate publications were used as sources. For this purpose, searches were made in databases such as National Thesis Center, Google Scholar, CiteFactor and EBSCO Host by adding the keywords "Kırkpınar, Kırkpınar Er Square and philately". As a result of the research, although many studies such as cultural heritage, history, tourism, sociocultural change and folklore were found, no research was found that tried to evaluate Kırkpınar Oil Wrestling Festival together with philately. While 3 of the 9 philatelic objects included in the study were accessed from the researcher's archive, the other 6 were accessed via websites. Accordingly, the data obtained as a result of the research were interpreted by the researcher, taking into account the conditions of the period. The findings of the research consist of the following titles: Kırkpınar wrestling commemoration special day envelope 1956, Edirne Kırkpınar wrestling special day envelope 1958, 606th Kırkpınar wrestling first day envelope 1968, Kırkpınar wrestling 1986 and Kırkpınar oil wrestling 650th anniversary 2011.

Kırkpınar Oil Wrestling Festival, which has survived to this day with its traditional structure, has become one of the high-budget organizations of our country, thanks to the infrastructure and superstructure investments made. Kırkpınar Oil Wrestling Festival, which continues to contribute to the urban culture of Edirne with its historical and social aspects, had to increase its current capacity one step more compared to the previous year in response to the interest of participants and spectators. When the current designs are examined, it is seen that the investments made in Kırkpınar Er Square and the enthusiastic crowd are not reflected in the designs, and the traditional line is tried to be preserved in almost all of the designs. In the latest designs dated 2011, which included direct visual use, only the historical places of the city and wrestler figures were highlighted. With this design approach that addresses the traditional aspect of the Kırkpınar Oil Wrestling Festival, the usual uses in the designs are tried to be maintained. This understanding causes many projects that were created as a result of long efforts and required good engineering knowledge to be unknowingly forgotten. On the other hand, although there were dozens of people who came to the Kırkpınar Oil Wrestling Festival, with or without invitation, it seems that no human community was included in the designs. However, it is known that the public's taste and interest are directly decisive in the Kırkpınar Oil Wrestling Festival, which is known to be an event with high participation.

Oil wrestling, which determines its place among traditional sports with its unique differences, also offers a very rich variety in terms of game diversity. In this context, it is noticed that although there are many games, especially in oil wrestling, there is an ongoing pattern of

repeating the same positions on both stamps and philatelic envelopes. The small number of works and the repetitions made one after another have made the concept of quality and originality in compositions questionable.

Important figures of Kırkpınar Oil Wrestling include Kırkpınar Ağa and the drum and zurna players who add movement and excitement to oil wrestling. When the existing designs are examined, it is seen that only one of the designs includes a drummer figure. It is noteworthy that the piper and Kırkpınar agha figures, which highlight the characteristic features of Kırkpınar Oil Wrestling, and the golden belt object, which is one of the target symbols of Kırkpınar, are not used in the compositions.

Giriş

İnsanlık tarihi kadar eski olduğu bilinen ve Türklerin ata sporu olarak kabul edilen güreş tasvirlerine ilk olarak Eski Mısır duvar resimlerinde rastlanmıştır. Sistemli bir biçimde evrilerek günümüze kadar gelen bu spor Grek ve Romalıların yanı sıra eski Türkler arasında da oldukça yaygındı. Beden gücüne ve zekâyâ dayanan güreş sporunu eski Türkler yalnız savaş alıştırması olarak değil aynı zamanda düğünlerde, bayramlarda ve şenliklerde yiğitlik ölçüsü olarak da kullanmıştır (Özcan, 1996: 317; Uslu, 2017: 47). Bunun yanı sıra Divânü Lugâti't-Türk'te ok atma yarışı, at üzerinde oynan oyunlar ve güreş gibi oyunların günlük yaşamın içerisinde oynandığı görülmektedir (Coşar ve Güneş, 2011: 226). Dede Korkut Hikâyelerinde de güreş sporuna dair birtakım bilgiler görmek mümkündür. Buna göre: Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek Hikâyesi'nde bahsi geçen Bamsı Beyrek ve Banu Çiçek arasındaki güreş müsabakası ile Kanglı Koca oğlu Kan Turalı Hikâyesi'nde geçen "*Hey kırk işüm, kırk yoldaşum, yüğrük olsa yarışsam, güçlü olsa güreşsem*" biçiminde devam eden mısra da güreş sporuna değinildiği görülmektedir (Öztürk, 2016: 586). Sonrasında cahiliye döneminde panayırlarda yaygın olarak düzenlenen güreş müsabakaları bilhassa Abdülhay el-Kettânî ve Hz. Hamza ile birlikte İslâmiyet sonrası döneme taşınmış ve Türk folklor araştırmaları açısından önemli bir yer edinmiştir. Bu süreçte İran'da Fars ve İslâm kurallarıyla birleşen Türk güreş geleneği Selçukluların himayesinde yeni bir kimliğe bürünmüş ve güreş sporuna yeni kurallar getirmiştir. Güreş müsabakası öncesinde okunan dualar, Rasûlullah (s.a.v) üzerine getirilen salavat, Hz. Hamza'nın ismen anılması ve Konya başta olmak üzere birçok şehirde kurulan güreşçi tekkeleri bu yeni geleneğin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır (Özcan, 1996: 318). Osmanlı Devleti döneminde de güreşe olan ilgi devam etmiş ve özellikle ilk dönemlerde Bursa ve Edirne'de güreş tekkeleri kurulmuştur. Halkın yanı sıra sarayın da ilgi gösterdiği güreş sporu giderek popüler hâle gelmiş ve bu sayede namlı birçok pehlivan padişahın huzurunda güreşe tutuşmuştur. Güreşin ulusal ve uluslararası literatürde birçok stili olsa da tarih boyunca Türklerin yaptığı güreş sporu; yağlı güreş, karakucak ve aba güreşleri adı altında toplanmıştır (Özcan, 1996: 319; Uslu, 2017: 47). Yaklaşık olarak 4500 yıl öncesine tarihlendirilen yağlı güreşler Anadolu'da en çok bilinen güreş türüdür. Diğer türlere göre daha hantal olan yağlı güreşin Ege'de yağlanarak yapılan Karakucak Güreş'inden türediği sanılmaktadır. Vücudun yağlanması nedeniyle rakibi tutmanın zorlaştığı bu sporda çok fazla kısıtlama bulunmamaktadır (Uslu, 2017: 47). Yağlı güreş denildiğinde ilk akla gelen Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'dir. Bir efsaneye göre: Rumeli'yi ele geçirmek isteyen Orhan Gazi 1357'de bir sefer düzenlemiştir. Bu sefer sırasında oğlu Süleyman Paşa, askerleriyle birlikte Edirne'yi üçüncü kez geçici olarak ele geçirmiştir. Süleyman Paşa'nın birlikleri ise akabinde keşif akınları gerçekleştirmiştir. Keşiften dönen öncü birlikler günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde kalan Simavina'da mola vermiştir. Bu sırada keşfe çıkan akıncılardan 40'ı burada güreşe tutuşmuştur (Küçükaltan, Oğuzhan, Apak ve Boyacıoğlu 2005: 9-10). Aradan saatler geçmesine rağmen adları Ali ve Selim olan iki kardeşin bir türlü yenilemediği görülmüştür. Sonrasında Hidrellez'e denk gelen bir zamanda iki kardeş Edirne yakınlarındaki Ahıköy çayırında tekrar güreşe tutuşmuştur. Gün boyu güreşen kardeşler yenilemeyince mücadeleyi mum ve fener ışığı altında sürdürmeye devam etmiştir. Gecenin ilerleyen saatlerinde solukları kesilen her iki kardeş oldukları yere yığılarak can vermiştir. Bunun üzerine arkadaşları her iki kardeşi aynı yerdeki bir incir ağacının altına defnetmişlerdir. Yıllar sonra aynı yere gelen arkadaşları, mezarların bulunduğu yerde gür bir

pınarın çıktığını görmüşler. Sonrasında orada yatan iki kardeşin anısına o yöreye Kırkpınar adı verilmiştir (Sarı, 2017: 38-39; Soygüden, 2018: 339).

Edirne'nin 1361'de dördüncü kez ele geçirilmesinin ardından aynı yılın yaz ayında Murat Bey'in emriyle 40 akıncının anısına bir güreş oyunu düzenlenmiştir. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali adıyla tarihe geçen bu gelenek hâlen her yıl Hıdırellez günü Edirne'nin Sarayıçi mevkiinde devam ettirilmektedir (Edirne/Tarihi Kırkpınar, t.y. Karadoğan, 2020: 43-45). 1877–1878 Osmanlı Rus Savaşı, Balkan Savaşı ve I. Dünya Savaşı'nın, yanı sıra Trakya'nın, Yunan işgalinde kaldığı yıllarda güreşler yapılamamış olsa da Şevket Ödül, Tevfik Sülün, Ekrem Demiray, Şazi, Mehmet ve Nazım isimli altı arkadaşın girişimleri neticesinde Kırkpınar güreşleri 18 Mayıs 1924'te yeniden başlamıştır. İlk başlarda Kırkpınar ağası denilen organizatörler veya Çocuk Esirgeme Kurumu, Halkevi ve Kızılay gibi kurumların iş birliğiyle yürütülen etkinlikleri 1950 yılı itibarıyla Edirne Belediyesi organize etmeye başlamıştır. Edirne Belediyesi öncelikle 1939'da başlatılan madalyalı kemer uygulaması üzerinde değişiklik yapmış ve 1960 yılından itibaren bir pehlivanın zirve noktası olan altın kemer uygulamasını başlatmıştır. Buna göre üç yıl üst üste Türkiye'nin başpehlivanlığı unvanını alan pehlivana yaklaşık 1.400 gr ağırlığındaki altın kemerin verilmesi kararlaştırılmıştır (T.C. Edirne Belediye Başkanlığı, t.y.b). Edirne Belediyesi *Kırkpınar Yağlı Güreşleri Panayırı* adıyla gerçekleştirilen ve üç gün boyunca devam eden etkinlikleri 1966 yılı itibarıyla *Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri ve Kültür Etkinlikleri Haftası* adıyla yeniden organize etmiş ve kutlama süresini yedi güne çıkarmıştır. Yine 1978'de 35 sanatçının toplam 60 eserle katıldığı bir amblem yarışması düzenlemiş ve günümüzde kullanılan Kırkpınar amblemini belirlemiştir (T.C. Edirne Belediye Başkanlığı, t.y.a). Bunun yanı sıra Anadolu ile özdeşleşen yağlı güreşlerin şu an için Türkiye'nin 33 iline yayıldığı 6 ilde ise çeşitli güreş organizasyonlarının düzenlendiği bilinmektedir (Özdemir ve Çalışkan, 2018: 507).

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı filateli ürün ve hizmetlerindeki temsili üzerinden Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'ne dair bir değerlendirmede bulunmaya çalışmaktır. Literatürün yanı sıra görsel içeriği de önem veren bu çalışmanın sanatsal yönüyle alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırmanın referans alındığı bu çalışmada veriler, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Öncelikle konu ile ilgili olduğu düşünülen her bir yazılı ve görsel kaynak gözden geçirilmiş sonrasında literatürü destekleyen veriler üzerinden araştırma yöntemi geliştirilmeye çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Verileri ve Veri Analizi

Araştırmanın verilerini 1956-2011 yılları arasında Türkiye'de tedavüle çıkarılan filatelik tasarımlar oluşturmaktadır.

Tablo 1. Türkiye’de tedavüle çıkarılan Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali temalı filatelik tasarımlar

Filatelik Tür	Filatelik Ürün	Basım Tarihi	Filatelik Nesne Sayısı	Basım Âdeti
Pullar	Posta Pulu	1986	3	600.000
	Pul Bloku	2011	1	100.000
Filatelik Zarflar	İlk gün Zarfı	1968	1	-
	İlk gün Zarfı	1986	1	-
	İlk gün Zarfı	2011	1	-
	Özel gün Zarfı	1956	1	-
	Özel gün Zarfı	1958	1	-

Kaynak: (Pulhane, 1986; Pulhane, 2011).

Güvenilirlik ve temsil edilebilirlik açısından denetlenmiş veriler üzerinden oluşturulan bu çalışmada ansiklopedi, kitap, resmî gazete, bilimsel dergi, tez, kurumsal web siteleri ve kurumsal yayınlar kaynak olarak kullanılmıştır. Bunun için öncelikle Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik, CiteFactor ve EBSCO Host gibi veri tabanlarına “Kırkpınar, Kırkpınar er meydanı, yağlı güreş ve filateli” anahtar kelimeleri eklemek suretiyle aramalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda ata sporu olan güreşi kültürel miras, tarih, turizm, sosyokültürel değişim ve halk bilim başlığıyla ele alan birçok çalışmaya ulaşılmamasına rağmen *Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali*’ni *filateli* ile birlikte değerlendirmeye çalışan herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Çalışmada yer verilen toplam 9 adet filatelik nesneden 3’üne araştırmacı Serkan AYCİL’in kişisel arşivinden erişilmişken diğer 6’sına ise web siteleri üzerinden erişim sağlanmıştır. Buna göre araştırma neticesinde elde edilen veriler yine dönemin şartları göz önüne alınmak kaydıyla araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

2. Bulgular

2.1. Kırkpınar Güreşleri Hatırası Özel Gün Zarfı 1956

Üzerinde sürekli posta pulu, anma pulu veya pul baskısı yer alan ve tatbik edilen damganın konusu ile ilgili bir de görsel bulunan filatelik zarflar özel gün zarfları olarak işlem görmektedir (PTT Pul Müzesi, t.y).

Şekil 1. Kırkpınar güreşleri hatırası temalı özel gün zarfı (Kitantik, 2019)

Şekil 1’de 08.06.1956’da *Kırkpınar güreşleri hatırası* başlığıyla yayımlanmış olan Kamer antetli bir adet özel gün zarfına yer verilmiştir (Kitantik, 2019). Yatay formata sahip olana bu tasarımın sağ üst kısmına X. Milletlerarası Bizans Tetkikleri Kongresi anısına bastırılan Sultan Ahmet Cami ve Dikilitaş temalı pul yerleştirilmiş iken sol kısmına Selimiye Cami görseli ve belden kavrama pozisyonu ile iki elinin üzerine duran bir güreşçi ve onu yakalayan diğer güreşçinin figürü yerleştirilmiştir. Kırkpınar er meydanını çevreleyen izleyiciler ve bir de davulcu figürü tasarımın fonunu oluşturmaktadır. Ayrıca hem pulun hem de tasarıma konu olan görselin üzeri içeriğe uygun olarak hazırlatılan 08.06.1956-17 tarih ve *Kırkpınar güreşleri-Edirne* temalı bir damga örneği ile mühürlenmiştir.

2.2. Edirne Kırkpınar Güreşleri Temalı Özel Gün Zarfı 1958

Din, dil, kültür, bölge ve ırk ayrımı yapılmaksızın her yıl Edirne’de gerçekleşen Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali 40 yaşını geçmemiş ve lisansı bulunan her yaş grubundan erkeğin katılabileceği bir etkinliktir (Resmî Gazete, 1998: 7; Kırkpınar Yağlı Güreş Şenliği, t.y.).

Şekil 2. Edirne Kırkpınar güreşleri temalı özel gün zarfı (Kitantik, t.y.)

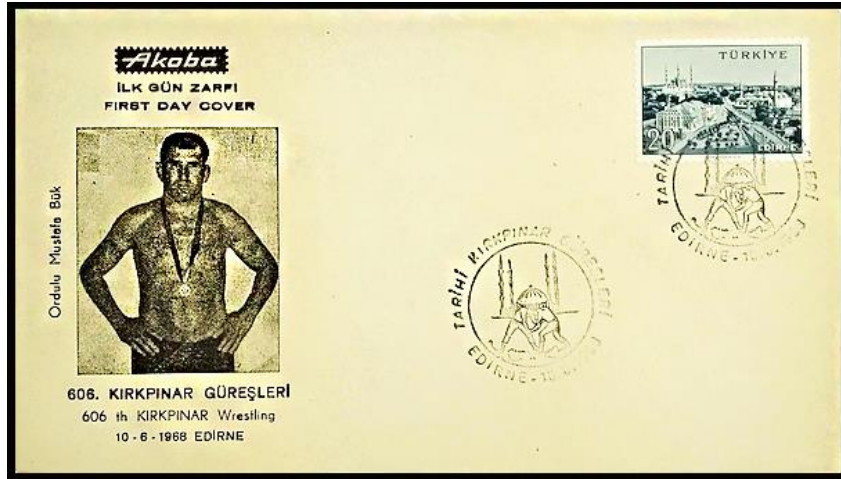
Şekil 2’de 06.06.1958’de *Edirne Kırkpınar güreşleri* başlığıyla yayımlanmış olan Kamer antetli bir adet özel gün zarfına yer verilmiştir (Kitantik, t.y.). Yatay formata sahip olan bu tasarımın sağ üst kısmına Büyük Memleket Şehirleri 1. Grup başlığıyla bastırılan ve Aydın Şehrini temsil eden bir pul yerleştirilmiş iken sol kısmına Selimiye Cami görseli ve belden atma

pozisyonu ile rakibinin ayaklarını yerden keserek onu köprüye getirip aşırıya çalışan bir güreşçi figürü yerleştirilmiştir. Sade bir görsellik arz eden ve yeşil renk tonu ile tasarıma derinlik kazandırılmak istenen bu kompozisyonda güreşçilerin oldukça genç oldukları fark edilmektedir. Ayrıca hem pulun hem de tasarımdaki sade alanın üzeri yine içeriğe uygun olarak hazırlanan 6 Haziran 1958 tarih ve *Kırkpınar güreşleri-Edirne* temalı bir damga örneği ile mühürlenmiştir.

2.3. 606. Kırkpınar Güreşleri Temalı İlk Gün Zarfı 1968

Üzerine sürekli posta pulu, anma pulu veya anma bloku yapıştırılan ve pulun tedavüle çıkarıldığı gün üzeri ilk gün damgası ile iptal edilen filatelik zarflar ilk gün zarfları olarak işlem görmektedir. İlk gün zarflarını iptal etmekte kullanılan ilk gün damgaları yalnızca pulun tedavüle çıkarıldığı ilk gün kullanılmakta ve mesai bitiminde imha işlemine tabi tutulmaktadır (PTT Pul Müzesi, t.y).

Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'ne 1958'de katılan Ordulu Mustafa Bük 1966'da rakibi karşısında hükmen galip gelerek ilk kez başpehlivanlık unvanını kazanmıştır. Bir sonraki yıl bileğini sakatlayan rakibi final müsabakasına çıkmayınca Ordulu Mustafa Bük ikinci kez başpehlivan olmuştur. 1968'de ise ilk rakibi ile tekrar karşı karşıya gelmiş ve müsabakanın 50. dakikasında rakibini açık düşürerek galip gelmiştir (Atasporları, t.y.). Rakibinin itirazı üzerine güreşe tekrar başlanmış ancak bu kez de altta kalan rakibinin kolu sakatlanmıştır. Rakibini bırakan ve tedavi olması için süre tanıyan Ordulu Mustafa Bük'ün bu davranışı karşısında rakibi artık pes ettiğini açıklamıştır. Üçüncü kez başpehlivan olan Ordulu Mustafa Bük bu sayede altın kemere sahip üçüncü güreşçi unvanını almıştır (Pehlione.tumbir, 2016).

Şekil 3. 606. Kırkpınar güreşleri temalı ilk gün zarfı (Janus Mezat, t.y.)

Şekil 3'te 10.06.1968'de 606. *Kırkpınar güreşleri* başlığıyla hazırlanmış olan Akoba antetli bir adet ilk gün zarfına yer verilmiştir (Janus Mezat, t.y.). Yatay formata sahip olana bu tasarımın sağ üst kısmına *Büyük memleket şehirleri IV. grup* başlığıyla bastırılan ve Edirne Şehrini temsil eden bir adet pul yerleştirilmiş iken sol kısmına altın kemerin üçüncü sahibi olan güreşçi Ordulu Mustafa Bük'ün doğrudan görseli yerleştirilmiştir. Sade bir görsellik arz eden bu kompozisyondaki pulun ve zarfın üzeri yine içeriğe uygun olarak hazırlanan 10.06.1958 tarih ve *Tarihi Kırkpınar Güreşleri-Edirne* temalı bir damga ile mühürlenmiştir.

2.4. Kırkpınar Güreşleri 1986

Ünlü pehlivanlar, önemli şahıslar ve bazı yerleşim birimlerinde yaşayanlar Kırkpınar Yağlı Güreş Festivaline, Kırkpınar ağasının mart ayı başından itibaren göndermeye başladığı kırmızı dipli mumlarla davet edilmektedirler. Asırlardır sürdürülen bu gelenek Kırkpınar Yağlı Güreş

Festivali'ne yapılan davetin bir nişanesi olarak kabul edilmektedir (Kahraman, 1997: 22; Karadoğan, 2020: 47).

Görsel 4, 5 ve 6'da 30.06.1986'da PTT tarafından tedavüle çıkarılan ve *Kırkpınar güreşleri* başlıklı çalışmayı oluşturan 100+20+10 ETL bedelli anma pullarına yer verilmiştir. Baskı sayısı 600.000 olan ve 100'lü tabakalar hâlinde bastırılan seri 3 puldan oluşmaktadır. Basın Ofset Matbaacılık A.Ş. Ankara adresinde baskıya çıkarılan pulların grafik tasarımını ise Baber Kocamanoğlu yapmıştır (Pulhane, 1986).

Şekil 4. Kırkpınar güreşleri temalı anma pulu (Kişisel Arşivden)

Şekil 4'te kırmızı renk tonundan degradeli bir biçimde açık bir tona dönüşen tasarımın arka plana Selimiye Cami hemen önüne ise Sarayıcı Çayırı'nda yapılan bir yağlı güreş müsabakası betimlemesi konumlandırılmıştır. Çift dayak pozisyonuna yer verilen bu tasvirde ayakta güreşçinin sağ eli ile iki elini yere dayayan diğer güreşçinin kışpetinden tuttuğu sol eli ile rakibinin ayağından yakaladığı görülmektedir. Sade bir görsellik arz eden tasarımın üst kısmına Kırkpınar güreşleri ibaresi, sol alt kısmına Türkiye Cumhuriyeti ifadesi, sağ alt kısmına ise pulun rakamsal değeri yazılmıştır. Basımevi ve tarih ibareleri ise alt kısımdaki marj alanına yerleştirilmiştir.

Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali öncesinde altın kemer kentte gezdirilmekte, cuma namazı ile birlikte Selimiye Cami'nde dualar okunmakta sonrasında cazgır tarafından pehlivanların isim, unvan ve yetenekleri okunmak suretiyle her bir pehlivan dinleyicilere tanıtılmaktadır (Kırkpınar Yağlı Güreş Şenliği, t.y.).

Şekil 5. Kırkpınar güreşleri temalı anma pulu (Kişisel Arşivden)

Şekil 5'te gri renk tonundan degradeli bir biçimde açık bir tona dönüşen tasarımın arka plana Selimiye Cami hemen önüne ise Sarayıçi Çayırı'nda yapılan bir yağlı güreş müsabakası betimlemesi konumlandırılmıştır. Beş pehlivanın ve bir de cazgırın yer aldığı bu tasarımda önden arkaya doğru sırasıyla öndeki iki güreşçiden birinin altta yatma hareketiyle yüzünü yere dönük bir biçimde tutarak oyuna başlama pozisyonu aldığı diğerinin ise sol omuz ve sağ ayak yönünden rakibine yaklaştığı görülmektedir. Hemen arkada kalan diğer üç pehlivanın ise güreşten önceki son ısınma hareketlerini yaparak oyuna hazırlandıkları fark edilmektedir. Dinsel dilekte bulunan cazgırın, bir yandan geleneksel duasını tamamlamaya çalıştığı diğer yandan da meydana çıkacak diğer güreşçileri eşleştirmeye çalıştığı görülmektedir.

Geçmiş yıllardaki yağlanma işlemi yağ ibriğini taşıyan her bir ibrikçinin taşıdığı yağı, güreşçinin avuçlarına dökmesiyle karşılanmaktaydı. Tarihî bir geleneği yaşatmak adına Şevket Ödül'ün teklifiyle birlikte 1945 yılından sonra artık kazanın başına gelen başpehlivanların (0) asit zeytinyağıyla önce kendilerini sonrasında ise rakiplerinin sırtını yağlaması uygulaması başlatılmıştır (Kahraman, 1997: 132).

Şekil 6. Kırkpınar güreşleri temalı anma pulu (Kişisel Arşivden)

Şekil 6'da amber renk tonundan degradeli bir biçimde açık bir tona dönüşen tasarımın arka plana Selimiye Cami hemen önüne ise Sarayıçi Çayırı'nda yapılan bir yağlı güreş müsabakası betimlemesi konumlandırılmıştır. Üç pehlivanın ve bir de ibrikçinin yer aldığı bu tasarımda soldaki pehlivanın sağ eli ile sol tarafını yağladığı ve ilk yağlanma hareketine başladığı, hemen yanındaki pehlivanın ise kazanın başına gelerek iki eliyle kazanın içerisindeki yağ dokunduğu görülmektedir. Sağdaki güreşçinin ise ibrikçinin döktüğü yağ ile müsabakaya hazırlandığı başka bir detay olarak fark edilmektedir. Ayrıca ibrikçi ve yağlanma ritüeli bir arada değerlendirildiğinde buradaki müsabakanın 1945 yılından önceki bir döneme ait olduğu çıkarımında bulunulabilir.

Şekil 7. Kırkpınar güreşleri temalı ilk gün zarfı (Pulhane, 1986)

Şekil 7'de 30.06.1986'da PTT tarafından tedavüle çıkarılan ve *Kırkpınar güreşleri* başlıklı çalışmayı oluşturan 155,00 ETL bedelli bir adet ilk gün zarfına yer verilmiştir (Pulhane, 1986). Yatay formata sahip olana bu tasarımın sağ üst kısmına *Kırkpınar güreşleri* başlıklı çalışmada kullanılan üç adet anma pulu yerleştirilmişken sol kısmına yukarıdan aşağıya doğru Selimiye Camii görseli hemen altına çift dayak pozisyonu ile iki elinin üzerine duran bir güreşçi ve onu yakalayan diğer güreşçi, yanına ise müsabakayı yönetmek üzere hakem komitesi tarafından görevlendirilen bir hakem figürü yerleştirilmiştir. Kırkpınar güreşleri ifadesinin Türkçe ve İngilizce karşılıklarının yer aldığı bu tasarımdaki her üç pul, üzerinde Kırkpınar amblemi bulunan bir damga örneği ile iptal edilmiştir.

2.5. Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin 650. Yılı 2011

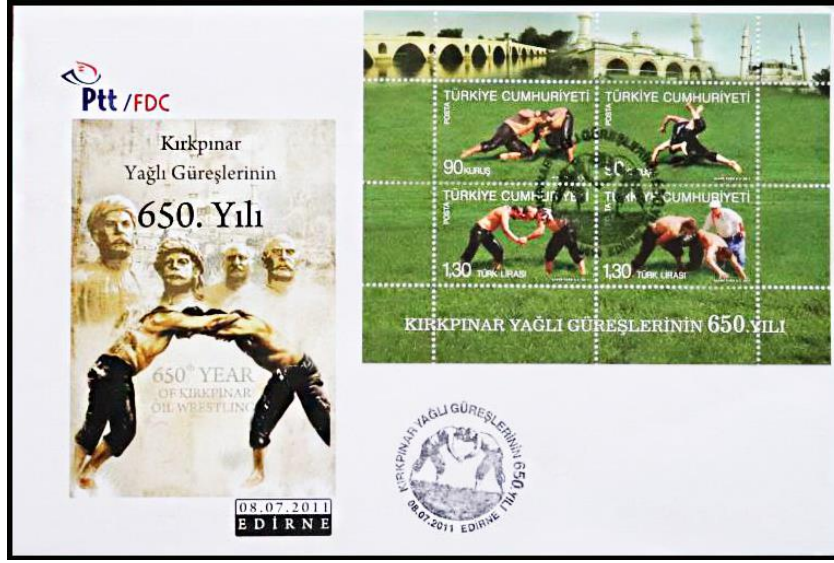
Bir kişiyi veya belirli bir olayı anmak üzere çıkarılan ve üzerine genellikle o kişi veya olay ile alakalı motif ve resim bulunan zımbalı veya zımbasız pul tabakları anma bloku olarak işlem görmektedir (PTT Pul Müzesi, t.y.).

Şekil 8. Kırkpınar yağlı güreşlerinin 650. yılı temalı anma pulu (Pulhane, 2011)

Şekil 8'de 08.07.2011'de PTT tarafından tedavüle çıkarılan ve *Kırkpınar yağlı güreşlerinin 650. Yılı* başlıklı çalışmayı oluşturan 0,90+0,90+1,30+1,30 kuruş bedelli bir adet anma blokuna yer verilmiştir. Baskı sayısı 100.000 olan ve 4 puldan oluşan blokun grafik tasarımını Bülent Ateş yapmıştır. Ayrıca aynı tarihte içerisinde bir adet anma bloku ile bir adet ilk gün zarfının yer aldığı

müstakil bir pul portföyü de tedavüle çıkarılmıştır. Baskı sayısı 1.000 olarak belirlenen portföyün satışı ise aynı tarihte PTT şubelerinden ve kurumsal web sitesi üzerinden gerçekleştirilmiştir (Pulhane, 2011). Marjlara kadar baskı yapılan tasarımın üst kısmına Meriç Köprüsü, Üç Şerefeli Cami ve Selimiye Cami görselleri yerleştirilmiş iken hemen altına soldan sağa doğru ilk kareye kazkanadı pozisyonu ile rakibinin başını sağ koltuğunun altına almaya çalışan bir güreşçi, ikinci kareye ise çangal pozisyonu ile rakibinin bacağına çengel attıktan sonra onu öne doğru atan bir güreşçi görseli yerleştirilmiştir. Üçüncü karede ense pozisyonu ile birbirinin ensesinden tutup yapılacak hamleyi bekleyen iki güreşçi görseline yer verilmişken son karede rakibini arkadan tutan güreşçinin baldır patlatma pozisyonu ile rakibinin bir ayağından tutarak diz kapağına dek bükmeyle çalıştığı bir görsel yerleştirilmiştir.

Şekil 9. Kırkpınar yağlı güreşlerinin 650. yılı temalı ilk gün zarfı (Pulhane, 2011)

Şekil 9’da 08.07.2011’de PTT tarafından tedavüle çıkarılan ve *Kırkpınar yağlı güreşlerinin 650. yılı* başlıklı çalışmayı oluşturan 4,75 TL bedelli bir adet ilk gün zarfına yer verilmiştir (Pulhane, 2011). Yatay formata sahip olana bu tasarımın sağ üst kısmına *Kırkpınar yağlı güreşlerinin 650. yılı* anısına bastırılan anma bloku yerleştirilmiş iken sol kısmına Kırkpınar başpehlivanlarından Koca Yusuf, Kurtdereli ve Kel Aliço’nun portresi ve tokuşma pozisyonu ile açık vermemek için kafalarını birbirine dayayan iki güreşçinin görseli yerleştirilmiştir. *Kırkpınar yağlı güreşlerinin 650. yılı* ifadesinin Türkçe ve İngilizce karşılıklarının yer aldığı bu tasarımdaki pul bloğunun ve ilk gün zarfının üzeri ve yine temaya uygun olarak bastırılan bir damga örneği ile iptal edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Geleneksel yapısıyla evrilerken günümüze kadar gelen Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, gerçekleşen altyapı ve üstyapı yatırımları sayesinde ülkemizin yüksek bütçeli organizasyonlardan biri hâline gelmiştir. Tarihî ve sosyal yönüyle Edirne’nin kent kültürüne katkı sunmaya devam eden Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, katılımcı ve seyirci ilgisi karşısında mevcut kapasitesini bir önceki yıla oranla bir kademe daha arttırmak durumunda kalmıştır. Mevcut tasarımlar incelendiğinde Kırkpınar er meydanına yapılan yatırımların ve coşkulu kalabalığın tasarımlara yansıtılmadığı, neredeyse tasarımların tamamında geleneksel çizginin sürdürülmeye çalışıldığı görülmektedir. Doğrudan görsel kullanımına yer verilen 2011 tarihli en güncel tasarımlarda ise yalnızca kentin tarihi mekânları ve güreşen pehlivan figürleri ön plana çıkarılmıştır. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali’nin geleneksel yönüne hitabeden bu tasarım anlayışı ile birlikte tasarımlardaki alışlagelmiş kullanımlar devam ettirilmeye çalışılmaktadır. Bu anlayış, uzun

uğraşlar sonucu oluşturulan ve iyi derecede mühendislik bilgisi gerektiren birçok projelerin bilinmeden unutulmasına neden olmaktadır. Diğer yandan Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'ne davetli veya davetsiz gelen onlarca insan bulunmasına rağmen mevcut tasarımlarda insan topluluğuna yer verilmediği görülmektedir. Hâlbuki yüksek katılımlı bir etkinlik olduğu bilinen Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'nin üzerinde halkın tevaccühünün ve ilgisinin doğrudan belirleyici olduğu bilinmektedir.

Geleneksel sporlar içerisindeki yerini kendine özgü ayrımlarla belirleyen yağlı güreşler, oyun çeşitliliği yönünden oldukça zengin bir çeşitlilik arz etmektedir. Bu bağlamda özellikle yağlı güreşlerde oyun sayısı çok olmasına rağmen hem pullarda hem de filatelik zarflarda aynı pozisyonların tekrarı biçiminde devam eden bir kurguya yer verildiği fark edilmektedir. Çalışma sayısının azlığı ve birbiri ardına sıralanan tekrarlarla birlikte kompozisyonlardaki nitelik ve özgünlük anlayışı sorgulanır hâle gelmiştir.

Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'nin önemli figürleri arasında Kırkpınar ağası ile yağlı güreşlere hareket ve heyecan getiren davul ve zurnacılar yer almaktadır. Mevcut tasarımlar incelendiğinde tasarımların yalnızca birinde davulcu figürüne yer verildiği görülmektedir. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali'nin karakteristik özelliklerini ön plana çıkartan zurnacı ve Kırkpınar ağası figürü ile hedef sembollerden biri olan altın kemer objesinin kompozisyonlarda hiç kullanılmadığı fark edilmektedir.

Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali bir yandan insanlar arasındaki dayanışma ve paylaşım erki üzerinde olumlu etkiler gösterirken, diğer yandan da farklı kültürel değerlerin yakından tanınmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda başarılı olmayı hedefleyen her bir pehlivanın uygunluğunu ispatlamaya çalıştığı Kırkpınar er meydanı, sosyokültürel önemi ve tarihi değeriyle Türkiye başpehlivanlarının belirlendiği bir mekân olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Atasporları. (t.y.). Ordulu Mustafa Bük. Erişim Adresi: <https://www.atasporlari.org.tr/blog/ordulu-mustafa-buk>
- Coşar, A., ve Güneş, B. (2011). Açıklamalı Bir Kaynakça derlemesi -II: Divânü Lugâti't-Türk ve Kâşgarlı Mahmud Üzerine Hazırlanan Bildiriler. *Türkiyat Mecmuası*, 21(2), 19-86.
- Edirne/Tarihi Kırkpınar. (t.y.). Erişim Adresi: <https://eden.ktb.gov.tr/TR-127823/edirne--tarihi-kirkpinar-yagli-guresleri.html#:~:text=K%C4%B1rpk%C4%B1nar%20G%C3%BCre%C5%9Fleri%20is e%201361%20y%C4%B1l%C4%B1ndan%20beri%20d%C3%BCzenleniyor>.
- Janus Mezat. (t.y.). 606. Kırkpınar Güreşleri Ordulu Mustafa Bük. Erişim Adresi: <https://www.janusmezat.com/urun/7141702/1968-606-kirkpinar-guresleri-ordulu-mustafa-buk-fdc>
- Kahraman, M. A. (1997). *Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi (1924-1951) Kırkpınar Güreşleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Karadoğan, U. C. (2020). Geçmişten Geleceğe Uzanan Kültürel Miras: Kırkpınar Yağlı Güreşleri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Kırkpınar Yağlı Güreş Şenliği. (t.y.). Erişim Adresi: <https://ich.unesco.org/en/RL/kirkpinar-oil-wrestling-festival-00386>
- Kitantik. (t.y.). 1958 Edirne Kırkpınar Güreşleri. Erişim Adresi: https://www.kitantik.com/product/OD-100-1958-EDIRNE-KIRKPINAR-GURESLELERI_0z8kgljtjiabsnw91h4b

- Kitantik. (2019, Eylül 16). PTT İlk Gün Zarfı- Kırkpınar Güreşleri Hatırası Temalı-8.6.1956 Edirne-Pullu Kaşeli. Erişim Adresi: https://www.kitantik.com/sozluk/PTT-ILK-GUN-ZARFI-KIRKPINAR-GURESLELERI-HATIRASI-TEMALI-8-6-1956-EDIRNE-PULLU-KASELI_0z8kgltk0limgc31a2i
- Küçükaltan, D., Oğuzhan, A., Apak, S. ve Boyacıoğlu, E. Z. (2005). Bölgesel Kalkınmada Kültürel Turizmin Etkisi: Kırkpınar Yağlı Güreşleri Örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-22.
- Özcan, A. (1996). Güreş, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 14, İstanbul, 317-320.
- Özdemir, G. ve Çalışkan, V. (2018). Geleneksel Bir Sporun Coğrafyası: Türkiye’de Yağlı Güreşler (Kırkpınar-Edirne ve Çardak-Çanakkale Güreşleri). *TÜCAUM* 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu 3-6 Ekim, (ss. 501-521), Ankara.
- Öztürk, Ş. (2016). Dede Korkut Hikâyelerinde Türk Sporunu. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(36), 581-592.
- Pehlione.tumbir. (2016). Pehlivan. Erişim Adresi: <https://pehlione.tumblr.com/post/147455137581/mustafa-b%C3%BCK-mustafa-b%C3%BCK-1936-y%C4%B1l%C4%B1nda-fatsaya>
- PTT Pul Müzesi. (t.y.). Filateli Sözlüğü. Erişim Adresi: <http://www.pttpulmuzesi.org.tr/PageDetail.aspx?PID=15>
- Pulhane. (1986). Kırkpınar Güreşleri. Erişim Adresi: <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k198607.html>
- Pulhane. (2011). Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin 650. Yılı. Erişim Adresi: <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k201115.html>
- Resmî Gazete. (1998, Haziran 1). Yağlı Güreş Müsabaka Yönetmeliği (Sayı: 23359). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23359.pdf>
- Sarı, İ. (2017). *Türklerde Spor*. (1. Baskı). Antalya: Net Medya Yayıncılık.
- Soygüden, A. (2018). Kırkpınar Yağlı Güreşlerine Katılan Seyircilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Katılım Sebepleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 337-352. doi: 10.26468/trakyasobed.413682
- T.C. Edirne Belediye Başkanlığı. (t.y.a). Kırkpınar Amblem. Erişim Adresi: <https://www.edirnekirkpinar.com/tr/yazi/6-genel-bilgiler/40-kirkpinar-amblemi>
- T.C. Edirne Belediye Başkanlığı. (t.y.b). Altın Kemer. Erişim Adresi: <https://www.edirnekirkpinar.com/tr/yazi/1-ogeler/1-altin-kemer>
- Uslu, F. (2017). Türk Yağlı Güreşleri ile İsviçre Schwingen Güreşleri Arasındaki Benzeşen Kültür Dokuları, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 44-59.